

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

توسعه پایدار و گردشگری شهری

Sustainable development and urban tourism

ندا اسکندری^۱

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران، ایران.

مقدمه: گردشگری یکی از بزرگترین صنعت‌ها در جهان محسوب می‌شود و آن چنان رشد سریعی داشته که بیش از یک سوم از ارزش کل تجارت جهانی را به خود اختصاص داده است. طبق گزارش سازمان جهانی گردشگری، یکی از عوامل اصلی توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی بسیاری از کشورها بوده به طوری که در طی سالیان آتی به بزرگترین صنعت جهان تبدیل خواهد شد. کشور ما ایران نیز از جاذبه‌های گردشگری بالقوه‌ای برخوردار است. در این رابطه جاذبه‌های گردشگری شهری به عنوان یکی از مولفه‌های اصلی توسعه گردشگری به خصوص در سطح شهرهای بزرگ صنعتی محسوب می‌گردد.

روش: مطالعه مروری حاضر از طریق جستجو در پایگاه‌های داده‌ای داخلی همچون SID, Magiran, Iran Medex, ISC و پایگاه‌های داده‌ای خارجی Web of Science, Scopus, Prequest, Google Scholar, و غیره از سال ۲۰۰۷ به بعد و با کلید واژه‌های Urban Tourism, Urban regeneration, Sustainable Development انجام پذیرفته است.

یافته‌ها: گردشگری شهری یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی، اجتماعی و رفاهی شهر و شهرنشینان است و با ارتقای ابعاد کمی و کیفی با حداکثر بازده از مهم‌ترین فعالیت‌های عمده مدیریت اجرایی شهرها در عصر حاضر محسوب می‌شود. وجود جاذبه‌های متنوع در شهرها چون اماکن تاریخی، فضاهای سبز، مراکز فرهنگی امکانات ورزشی، تسهیلات مهمان‌نوازی، مراکز خرید و بازارها جزء عوامل تاثیر گذار بر شکل‌گیری گردشگری شهری می‌باشد. جهت ارتقاء و موفقیت در امر گردشگری شهری باید با برنامه ریزی منسجم پیش رفت و به نکات مهمی همچون مشارکت اجتماعی، حفظ تداوم با گذشته، بازآفرینی شهری و امنیت پایدار نیز توجه خاصی نمود.

بحث: با توجه به وضعیت ناپایدار و نامشخص درآمدهای نفتی در کشورمان و همچنین در سوی دیگر درآمد زایی بالای صنعت گردشگری شهری، لذا می‌تواند سرمایه‌گذاری و توسعه لازم توسط مردم و دولت در این بخش انجام پذیرد و همچنین مدیران نیز در همه سطوح مدیریتی باید برنامه ریزی مناسب جهت ایجاد زیرساخت‌ها، تاسیسات، امکانات لازم را فراهم سازند تا توسعه پایدار شهری ایجاد و شهرها گردشگران زیادی را به سوی خود جذب نمایند.

واژگان کلیدی: گردشگری شهری، جاذبه‌های گردشگری، توسعه پایدار، رشد اقتصادی

شهرها دارای جاذبه‌ها و وتاسیسات گردشگری فراوان و غنی هستند که در پیدایش و توسعه آنها نقش اساسی ایفا می‌کنند. امروزه گردشگری برای بسیاری از مدیران و مسوولان شهری به صورت یک امر اقتصادی با اهمیت در آمده است که مستلزم ارزیابی صحنه رقابت، تعریف و تعیین هدف‌ها، داوری میان گزینه‌های گوناگون در زمینه سرمایه‌گذاری و آمایش و ایجاد ساختار مناسب و تجارتی فرآورده‌های گردشگری شهری است (۱). امروزه گردشگری به عنوان یک صنعت جهانی، از بزرگترین عناصر دنیای مدرن به حساب می‌آید که تحت تأثیر نیروهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است. در میان این عناصر، گردشگری بیش از هر چیز مرتبط با فرهنگ است. هر چند گردشگری در صورت فقدان دستاوردهای اقتصادی و نبود سیاستهای مدیریتی و برنامه‌ریزی شهری، به شکست خواهد انجامید، اما به نظر می‌رسد جنبه‌های فرهنگی آن نیز حائز اهمیت می‌باشند. گردشگری به مثابه یک پدیده‌ی اجتماعی است که به روابط میان افراد و ارتباطات انسانی مربوط می‌باشد. گردشگری نه تنها صنعت با سابقه‌ای محسوب می‌شود، بلکه به علت ویژگی‌های خاصی که دارد، مفهوم صنعت را نیز توسعه داده و مشخصاً تکنولوژی‌های ویژه‌ی خود را به آن تحمیل کرده است. پیشرفت این صنعت و برنامه‌ریزی جهت ارتقای کمی و کیفی آن، گامی جهت توسعه و نزدیکی جوامع به یکدیگر است (۲). در جوامع پیچیده‌ی امروزی گردشگری شهری، جهت نیل به تعادلی پایدار میان نیازهای جوامع محلی، حفظ محیط زیست و ارتقاء سطح کیفیت زندگی، نیازمند شکل‌گیری یک نظام مدیریتی قوی شهری با نگرش سیستمی و با تأکید بر توسعه پایدار شهری می‌باشد (۳). در حال حاضر گردشگری یکی از پویاترین فعالیت‌ها در ایجاد تحول اقتصادی-اجتماعی در گستره‌ی جهان بوده که به طور روزافزون اهمیت یافته است. گردشگری شهری به عنوان یکی از زیربخش‌های مهم صنعت گردشگری به میزان زیادی مورد توجه قرار گرفته و در فرآیند جهانی شدن اهمیت روزافزونی یافته است و بسیاری از کشورها از این رهیافت توانسته‌اند وضعیت خویش را تا حد درخور توجهی بهبود بخشند. توسعه گردشگری زمانی پایدار است که مخرب نبوده و امکان حفظ منابع آب و خاک، منابع ژنیتیکی، گیاهی و جانوری را برای آیندگان فراهم آورد. در واقع توریسم پایدار توریسمی است که بتواند در یک محیط در زمانی نامحدود ادامه یابد و از نظر انسانی و فیزیکی به محیط زیست صدمه نزند و تا آن حد فعال باشد که به توسعه سایر فعالیت‌ها و فرآیندهای اجتماعی لطمه‌ای وارد نسازد (۴). مهم‌ترین مقصدهایی که روندهای گردشگری جهان را در دهه‌های گذشته تحت تأثیر قرار داده، مراکز شهری است. رشد سفرهای کوتاه مدت این مقصدها را به یکی از اصلی‌ترین مراکز گردشگری تبدیل نموده و این پدیده خود را در کاهش میانگین سفر گردشگران در بیشتر مقصدهای دنیا نشان داده است. شهرها غالباً گستره وسیعی از جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی، خرید، رستوران‌ها و جنب و جوش شهری را شامل می‌شوند. بسیاری از جاذبه‌ها و تسهیلات رفاهی اساساً برای خدمت به شهروندان توسعه یافته‌اند، ولی استفاده گردشگران از این تسهیلات می‌تواند به تداوم آنها کمک کند. از این گذشته شهرها ممکن است مبادی ورودی و خروجی گردشگران به کشور یا منطقه باشند و برای گردشگرانی که به نواحی اطراف آن شهر مسافرت می‌کنند تبدیل به پایگاه شوند. بازار گردشگری شهری به سرعت در حال گسترش است و شرایط مطلوب بازار بسیاری از برنامه‌ریزان شهری را به توسعه گردشگری به عنوان بخش مهمی از سیاست شهری دچار وسوسه کرده است. گردشگری نه تنها نشان دهنده یک فعالیت اقتصادی بزرگ و مولد درآمد و اشتغال است بلکه از طریق تأثیر آن بر ایجاد اشتغال، توزیع درآمد، ترویج توسعه اجتماعی و کمک به کاهش فقر پرداخت (۵).

اوقات فراغت بسیاری از مردم در اقصی نقاط دنیا توسط گردشگری پر می شود، که این مسئله سبب می گردد علاوه بر ارتقاء زیر ساخت ها، گردشگری به عنوان یکی از بزرگ ترین محرکه های اقتصادی قرن حاضر مطرح گردد به دلیل اثرات چشمگیری که فعالیت های گردشگری در اقتصاد مناطق پذیرنده گردشگران بر جای می گذارند توجه فراوانی به این زمینه از فعالیت معطوف می گردد. با توجه به این که توسعه پایدار به عنوان جریانی پایدار در تغییرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی برای افزایش و ترقی رفاه و خوشبختی طولانی مدت کل اجتماع تعریف می شود، پویایی چندبعدی است که بگونه ای پایدار درصد وحدت اهداف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی است (۶).

روش: مطالعه مروری حاضر از طریق جستجو در پایگاه های داده ای داخلی همچون SID, Magiran, Iran Medex, ISC و پایگاه های داده ای خارجی Web of Science, Scopus, Prequest, Google Scholar. و غیره از سال ۲۰۰۷ به بعد و با کلید واژه های Urban Tourism, Urban regeneration, Sustainable Development انجام پذیرفته است.

یافته ها

واژه توریسم نخستین بار در سال ۱۸۱۱ در مجله ای به نام اسپورتینگ آمده است (۷). تا اواخر دهه ۱۹۷۰، گردشگری به عنوان فعالیتی طلایی وبدون دود (آلودگی) معرفی و همواره برپیامدهای مطلوب و منافع آن بویژه منافع اقتصادی تاکید می شد (۸). در دهه ۱۹۸۰ مفهوم توسعه پایدار با این درک که تداوم بدون محدودیت رشد اقتصادی، اثرات نامطلوب زیست محیطی و اجتماعی در پی خواهد داشت، مطرح شد و الگوهای رشد و توسعه اقتصادی تا آن زمان را به چالش کشاند (۹). بدین ترتیب به دنبال گزارش برتلند در سال ۱۹۸۷، توسعه پایدار سفر طولانی اش را به سوی تبدیل شدن به یک پارادایم توسعه، در دوره جدید آغاز کرد. بدین شکل از دهه ۱۹۹۰، حرکت از گردشگری انبوه به سوی رویکرد توسعه پایدار آغاز شد و مفهوم توسعه پایدار وارد گردشگری شد (۱۰).

گردشگری شهری

سازمان جهانی جهانگردی تعریفی قابل قبول از توسعه پایدار گردشگری ارائه کرده است که در مورد آن اتفاق نظر وجود دارد. از نظر این سازمان توسعه پایدار فرآیندی است که نیاز گردشگران فعلی و جامعه میزبان را تأمین نموده و در عین حال موجب حمایت از این نیاز و تقویت آینده آن می شود (۱۱). گردشگری یکی از صنایع در حال ظهور و روبه رشد سریع در جهان امروز است. و به خوبی می توان گفت که ورود هر دوازده گردشگر ایجاد یک کار جدید است (۱۲). صنعت گردشگری، به واسطه سرمایه کم مورد نیاز و نیز کوتاهی دوره برگشت سرمایه، هم برای کشورهای توسعه یافته و هم برای کشورهای در حال توسعه به عنوان یک فعالیت جذاب اقتصادی برای سرمایه گذاری تلقی می شود. هم چنین توریسم سهم اصلی را در تنوع فعالیت های اقتصادی و کمک به کاهش عدم تعادل های منطقه ای در کشورهای توسعه یافته بر عهده دارد (۱۳). در سراسر جهان، گردشگری شهری بدون شک یکی از مهمترین اشکال گردشگری به حساب می آید (۱۴). شهرها یکی از پربیننده ترین مقاصد گردشگری جهان به شمار می آیند که هر ساله پذیرای میلیون ها نفر گردشگرند. مدیریت گردشگری اکنون به فعالیتی مهم بدل گشته است که جریان کارها، اقدام های اجتماعی و تغییرات فضایی فراوانی را به ویژه در کشورهای اروپایی شکل می دهد (۱۵). سیاست گذاران توسعه از صنعت گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار و موجب تحرک اقتصادی حاشیه ای و پیشرفت

توسعه از طریق ایجاد شغل و درآمد برای جامعه یاد می کنند (۱۶). گردشگری در سال های اخیر به یکی از پردرآمدترین بخش های اقتصادی تبدیل شده است و هر کس به نحوی سعی می کند از این بازار به بهترین شکل بهره ببرد. امروزه بر همگان ثابت شده است که توسعه گردشگری می تواند سبب ایجاد اشتغال، افزایش درآمد، رفاه و بهبود معیشتی مردم و در نهایت منجر به پیشرفت و توسعه شهری و منطقه ای شود، به شرطی که با برنامه ریزی مناسب انجام شده، جنبه های منفی و احیاناً مخرب آن پیشگیری و کنترل شده و جنبه های مثبت آن تقویت گردد (۱۷).

مفهوم توسعه پایدار

منظور از توسعه پایدار تنها حفاظت از محیط زیست نیست، بلکه مفهوم جدیدی از رشد اقتصادی است. رشدی که عدالت و امکانات زندگی را برای تمام مردم جهان و نه تعداد اندکی افراد برگزیده است. در فرآیند توسعه پایدار سیاست های اقتصادی، مالی، تجاری، انرژی، کشاورزی، صنعتی و ... به گونه ای طراحی می شود که توسعه اقتصاد، اجتماعی و زیست محیطی را تداوم بخشد در نهایت توسعه پایدار به معنی عدم تحمیل آسیبهای اقتصاد، اجتماعی و یا زیست محیطی به نسلهای آینده است (۱۸).

همه کشورها اعم از توسعه یافته و نیافته، پذیرفته اند که هر توسعه ای تنها با برنامه ریزی امکان پذیر است. این موضوع، به خصوص در ارتباط با توسعه پایدار بیش تر اهمیت می یابد. توسعه گردشگری پایدار، به دلیل اهمیت آن و آثار بالقوه مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و زیست محیطی که به همراه دارد، بدون برنامه ریزی امکان پذیر نخواهد بود. به طور کلی برنامه ریزی قادر است نقش کلیدی در حل تضادهایی که این توسعه می تواند ایجاد نماید، ایفا کند. توسعه گردشگری از یک سو می تواند آثار و منافع مثبت اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و حتی زیست محیطی در جامعه ی گردشگر پذیر داشته باشد و از سوی دیگر، آثار منفی در ابعاد مختلف، به خصوص در بعد زیست محیطی، به دنبال داشته باشد. ایجاد تعادل در این زمینه به گونه ای که آثار مثبت بیش از آثار منفی باشد، نیازمند اتخاذ سیاستهای اصولی از طریق فرآیند برنامه ریزی و مدیریت است (۱۹). مفهوم پایداری در تلاشی است برای دستیابی به بهترین نتایج در برنامه های محیط انسانی و طبیعی که برای حال و به صورت نامحدود برای آینده صورت می پذیرد (۲۰).

می توان از اصول پایداری شهری به مواردی همچون: وجود یک اقتصاد پایدار شهری موجد کار و ثروت، همبستگی و انسجام شهری، سر پناه پایدار شهری موجد مسکن مناسب و قابل تهیه برای همه، محیط زیست پایدار شهری موجد اکوسیستم های با دوام و پایا، دسترسی پایدار شهری موجد منابع حفاظت کننده قابلیت های تحرک های اجتماعی، زندگی پایدار شهری موجد یک شهر زنده و مردم سالاری پایدار شهری موجد توانمند سازی حقوق و مرتبه شهروندی اشاره کرد (۲۱). توسعه پایدار همچنین سه بعد اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی را دربر می گیرد. این ابعاد دارای ساختاری مشخص و نظامی سلسله مراتبی هستند علاوه بر این هر یک از این ابعاد از وزن مخصوص به خود در توسعه پایدار برخوردارند (۲۲).

گردشگری شهری پایدار

اساس توسعه پایدار گردشگری در نظر داشتن رابطه ای است که میان سه جزء سازنده محیط زیست گردشگری (گردشگر، مقصد و جامعه میزبان) برقرار است. این رابطه می‌تواند سازنده یا مخرب باشد. هدف گردشگری پایدار این است که با حفظ منابع طبیعی در دراز مدت بین این سه جزء تشکیل دهنده گردشگری اعتدالی موزون برقرار گردد (۲۳). از نظر سازمان جهانی جهانگردی، توسعه پایدار گردشگری نوعی از گردشگری است که به مدیریت تمامی منابع منجر گردد، به شیوه ای که ضمن رعایت شئونات فرهنگی، فرآیندهای اساسی زیست محیطی، تنوع عوامل زیست محیطی و سیستم های حمایتی زندگی حفظ شود. برنامه ریزی برای توسعه پایدار گردشگری تلاشی در جهت ایجاد تعادل بین منابع و هزینه های این صنعت است. در بخش گردشگری، توسعه پایدار به مفهوم توجه داشتن به محیط طبیعی و دست ساز بشر است به گونه ای که نه تنها کیفیت وضعیت موجود آن حفظ شود بلکه موجبات بهبود آنها نیز فراهم گردد. علاوه بر آن توسعه پایدار گردشگری فرآیندی است که نیاز گردشگران فعلی و جامعه میزبان را تأمین نموده و در عین حال موجب حمایت از این نیاز و تقویت آینده آن می شود. توسعه گردشگری پایدار دارای اصول اساسی است که این اصول باید در چارچوب ظرفیت پذیری و سنجش مرزهای آن و در قالب تعیین خط مشی ها و برنامه ریزی های یکپارچه به مرحله اجرا گذارده شود در هماهنگی با مفهوم توسعه پایدار عوامل اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و اکولوژیکی از اهمیت خاصی برخوردار هستند (۲۴). گردشگری پایدار نیاز به رضایت و حفظ بازدید کننده با ارائه خدمات با کیفیت بالا و تجربه های به یادمانی دارد. به طور خلاصه، توسعه پایدار باید ترکیب مختلفی از منافع ذینفعان کلیدی گردشگری را در برداشته باشد. سه ابعاد کلیدی برای ارزیابی توسعه پایدار گردشگری شناسایی شده اند که عبارتند از؛ ارزیابی اثرات گردشگری بر جامعه میزبان، رضایت بازدیدکننده به طور کلی و درجه مشارکت عمومی در توسعه گردشگری (۲۵).

اصول گردشگری پایدار

گردشگری فعالیتی گسترده است که دارای تأثیرات اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و زیست محیطی قابل توجهی بوده و هر یک در جای خود قابل بحث است. بعد اقتصادی این فعالیت، نخستین جنبه ای است که سیاستگذاران و محققین را به سوی خود جلب نموده و به دلیل بازده مناسب این بخش، تمایل به گسترش آن همه گیر شده است، اما به تدریج با آشکار شدن تبعات اجتماعی، فرهنگی و حتی زیست محیطی آن، نیاز به بررسی های بیشتر پدیدار گردید. گردشگری عنصری حیاتی و ضروری در برنامه ریزی برای توسعه اقتصادی شهرها محسوب می شود. در متن بازسازیهای جهانی و غیر صنعتی شدن، گردشگری فرصتهایی را برای باز زنده سازی اقتصادهای شهری که در معرض کاهش و رکود هستند، پیشنهاد میکند به ویژه در مکانهایی که گزینه های دیگر محدود هستند، منبعی مهم برای اشتغال است (۲۶).

فرهنگ منبعی حیاتی برای توسعه گردشگری محسوب گردیده و از طرف دیگر نیز گردشگری نقش مهمی در توسعه فرهنگی ایفا می کند. توسعه پایدار را در صورتی می توان تضمین نمود که عوامل فرهنگی بخش جدایی ناپذیر راهبردهای دست یابی به آن تلقی گردد. بنابراین باید این راهبردها را در پرتو زمینه تاریخی، اجتماعی و فرهنگی هر جامعه طراحی نمود. در عصر حاضر رابطه ای دو جانبه بین فرهنگ و گردشگری به وجود آمده است. گردشگران هنگام عزیمت به یک مقصد با فرهنگ آن محل مواجه شده و از ابتدای ورود، تعاملات فرهنگی بین مهمانان و میزبانان آغاز می شود. ظواهر، رفتارها و تقاضاهای گردشگران تأثیراتی در جامعه میزبان می گذارد. ضمن اینکه گردشگران نیز خواه ناخواه تحت تأثیر فرهنگ میزبان قرار می گیرند. به طوری که گردشگری یکی از مهم ترین مجراهای تبادل فرهنگی است (۲۷).

بعد زیست محیطی گردشگری، مجموعه ای از تغییرات است که به دلیل حضور گردشگران در محیط طبیعی جامعه میزبان (منابع آب، خاک، هوا، پوشش گیاهی و جانوری و ...) به وجود می آید. این تغییرات می تواند مثبت و یا منفی باشد. اما تجربه نشان داده که در کشورهای توسعه نیافته، تاکنون حضور گردشگران تبعات منفی بیشتری در محیط زیست بر جای گذاشته است. اثرات و عوارضی که گردشگران بر محیط زیست تحمیل می کنند، تا حدودی به نوعی برنامه ریزی و مدیریت سازمانهای متولی گردشگری بستگی دارد. عوارض ناخواسته گردشگری بر محیط اکولوژیک، بیشتر در مناطقی به وجود می آید که برنامه ریزی و مدیریت ضعیفی اعمال شده است. از مهمترین شاخصهای محیطی گردشگری پایدار، تخریب زیستگاه های طبیعی توسط ساخت و سازهای گردشگری، تأثیرات گردشگری بر تنوع زیستی، حجم زباله های تولید شده به وسیله فعالیت های گردشگری و ... را نام برد (۲۸). امروزه گردشگران تاکید بیشتری بر محیط زیست مقاصد داشته، ارزش بیشتری را نسبت به هزینه کرد خود انتظار داشته و متقاضی ارائه خدمات بهتری می باشند. برای موفقیت در زمینه گردشگری یک منطقه باید از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، پایداری داشته و به منظور داشتن پایداری، باید به دقت برنامه ریزی و مدیریت شود و عوامل مختلف را در ملاحظات خود مورد توجه قرار دهد (۲۹).

به منظور دستیابی به گردشگری پایدار گام نخست را می توان شناسایی پتانسیل ها و جاذبه های طبیعی و همچنین موانع و محدودیت های توسعه توریسم دانست. بدون آگاهی و شناخت استعدادها و توان های بالقوه و بالفعل در هر منطقه، امکان برنامه ریزی و پیش بینی میسر نخواهد بود. در واقع شناخت استعدادهای اقتصادی، طبیعی و انسانی هر منطقه به پژوهشگران و برنامه ریزان این امکان را فراهم می سازد تا براساس وضع موجود و توان منطقه، متناسب با آن عمل کرده، جهت آن در منطقه را شناسایی کنند و با ارائه راهکارهای بهتر و عملی تر برای توسعه توریسم منطقه، زمینه های درآمدزایی، ارتقاء سطح رفاه اقتصادی اجتماعی منطقه و در نهایت توسعه پایدار را فراهم آورند (۳۰). تحقق توسعه ی پایدار گردشگری در گروه سه رویکرد همه جانبه نگر و کل گرا، آینده نگر و مساوات گرا است. نگرش اول بر این باور است که توسعه هنگامی پایدار است که در بستر سیاسی، اقتصادی و اکولوژی ملاحظه گردد. در رویکرد دوم، برآورد احتیاجات کنونی گردشگران، جامعه ی میزبان و به موازات آن محافظت از محیط زیست و حفظ فرصت های برابر برای آیندگان مطرح است. در رویکرد سوم، مساوات درون نسلی و فرا نسلی در استفاده از امکانات، داده ها و منابع مورد نظراست (۳۱). مهم ترین سیاستهای گردشگری پایدار شهری عبارتند از: ارتقای توسعه ی محلی و اصلاح کیفیت زندگی جوامع میزبان؛ ترویج ویژگیهای فرهنگی، محلی و تصویر مقاصد گردشگری؛ هماهنگی بین نیازهای کیفیت تجارب گردشگری و کیفیت زندگی ساکنان؛ حفظ کیفیت محیط زیست که هم جامعه میزبان و هم گردشگران به آن وابسته اند؛ جلب نگرشهای مدیران و برنامه ریزان شهری به توسعه ی پایدار شهری، در نظر گرفتن ثبات در سیاست گذارها؛ تمرکززدایی عدالت اجتماعی، برابری، امنیت، بهره وری و اشتغال جوامع میزبان و گردشگران ضرورت پیدا می کند (۳۲).

نتیجه گیری و بحث

امروزه گردشگری شهری به عنوان یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی اجتماعی و رفاهی شهر و شهرنشینان یاد می شود و مدیریت شهری از عوامل تاثیر گذار در توسعه و بهبود گردشگری پایدار شهری می باشد. مدیریت به عنوان مهمترین بخش از نهاد و

سازمانی محسوب می شود و در قرن حاضر از طریق برنامه ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل عملیات برای دستیابی به اهداف تعیین شده صورت می گیرد.

برای دستیابی به موفقیت در مدیریت و توسعه ی گردشگری، برنامه ریزی در تمام سطوح الزامی است توسعه گردشگری بدون برنامه ریزی، موفقیتی را در بر نخواهد داشت، و این باعث مسائل و مشکلات اجتماعی، اقتصادی، و محیطی برای جامعه میزبان می شود. این امر نیازمند مشارکت تمامی سازمان ها، ادارات و نهادهای دولتی و یا غیر دولتی و مدیران و برنامه ریزان گردشگری در این زمینه است. گردشگری شهری هنگامی می تواند مفید واقع شود که در رابطه با دیگر کارکردهای شهری باشد. مفهوم پایداری شهری در بر گیرنده تعامل عوامل محیطی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی است (۳۳). امروزه عدم توجه کافی مدیریت شهری کشور به مقوله گردشگری پایدار شهری، نتوانسته به نیازهای روز افزون شهروندان به محیط های تفریحی و استراحتگاهی پاسخ مناسب بدهد و گردشگری را به سمت پایداری سوق دهد. کم توجهی مدیران شهری به این مقوله دارای آثار منفی عدیده ای چون هزینه های بیشتر زندگی برای شهروندان، تغییر زندگی سنتی، افزایش جرایم، آلودگی زیست محیطی، فشار بر روی تسهیلات و خدمات در بسیاری از شهرها شده است (۳۴). اهداف کلان توسعه گردشگری در جوامع مختلف بسیار متفاوت است و با سیاستهای کلان در سطح ملی، روابط بین المللی در ارتباط است. در اکثر کشورها هدف اصلی توسعه گردشگری کمک به رشد و توسعه اقتصادی جوامع است در موارد متعددی نیز توسعه گردشگری اغلب به ارز آوری، ایجاد اشتغال و در سطح ناحیه ای به توزیع ثروت تاکید می کند. همانطور که در سال ۲۰۰۲ نیز توسط سازمان جهانی گردشگری اعلام گردید، گردشگری ابزاری برای فقرزدایی و توزیع ثروت در جهان محسوب می شود (۳۵).

گردشگری در شهرهایی توسعه پیدا می کند که علاوه بر داشتن جاذبه های تاریخی، فرهنگ و هنر از امکانات و خدمات مناسب نیز بهره مند باشند. لذا رشد گردشگری در شهرها نه تنها به حفاظت و پیشرفت شهر وابسته است بلکه ایجاد سازمانی قوی را نیز طلب می کند. بنابراین توسعه توریسم در شهر با حفاظت و توسعه و پیشرفت شهری در تضاد نیست بلکه به نوعی در ارتباط متقابل است. و توریسم علاوه بر کمک در حفظ بناهای تاریخی به عنوان میراث فرهنگی در توسعه شهر می تواند نقش مثبتی داشته باشد. ذکر این نکته نیز ضروری است، هنگامی که هدف نهایی حفاظت، توسعه گردشگری در شهرها باشد، خالی از ارزش های فرهنگی می شود، لذا ارزش تجاری پیدا می کند. در این هنگام آثار تاریخی و فرهنگی بیشتر می تواند در معرض خطر قرار گیرد. حفاظت شهری نه تنها مستلزم درک خصوصیات و ریخت آن مکان بلکه مستلزم ارزش های اجتماعی آن نیز می باشد، فیلدن اعتقاد دارد متمدن کردن یک شهر یعنی بالا بردن کیفیت زندگی ساکنین آن شهر. بنابراین اگر شهری متمدن شود می تواند توریست های بیشتری نیز جذب کند و درکل جهانگردی باید به مردم آن محل منفعت برساند.

منابع

- ۱- دیناری، احمد. (۱۳۸۴). گردشگری شهری در (ایران و جهان)، مشهد: انتشارات واژگان خرد.
- ۲- جامعه شناسی گردشگری شهری، مهرداد نوابخش و سمیه صفی. تهران ۱۳۹۲، انتشارات بهمن برنا

- ۳- نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار گردشگری (نمونه مورد مطالعه: شهر ساحلی نور) اسدالله دیوسالار ۱، میثم توکلی ۲، امیرحسین خادمی ۳* ششمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری با تاکید بر مولفه های شهر اسلامی، ۲۱ و ۲۲ آبان ماه ۱۳۹۳- مشهد مقدس
- 4- Butler, R.W, (1996) Ecotourism-Has it Achieved Maturity or Has the Bubble Burst? Keynote Address, Pacific Rim Tourism 2000, Rotorua. New Zealand, 4.
- ۵- بررسی عوامل موثر در توسعه صنعت گردشگری شهری با تاکید بر عوامل موثر بر رضایتمندی گردشگران (نمونه موردی؛ شهر نورآباد ممسنی) دکتر کرامت... زیاری، دکتر سعید امانپور، محمدرضا امیری فهلیانی فصلنامه جغرافیایی سرزمین، سال دهم، شماره 37، بهار 1392
- 6- Mosely, M. (2002): Sustainable Rural Development, The role of Community Involve Mentand Local Partnerships.
- ۷- محلاتی، صلاح الدین، (۱۳۸۰)، "در آمدی بر جهانگردی"، نشر دانشگاه شهید بهشتی، ص ۱۵ تا ۲۰
- 8- Choi, S.H.; ۲۰۰۳, Measurement of Sustainable Development progress for Managing Community Tourism, Dissertation for PHD) Texas A&M University
- 9- Barbour, J. (1993). Ethics in an age of technology, San Francisco: Harper Collines.
- 10- Jurowski, C., Uysal, M. & Williams, D. R. (۱۹۹۷). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. Journal of tourism research. ۳۶(۲)،
- ۱۱- رنجبریان، ب، زاهدی، م، (۱۳۸۹)، شناخت گردشگری، انتشارات چهار باغ (اصفهان)، چاپ هشتم، ص ۱۷۳ تا ۱۸۲.
- 12- Shoeb-Ur-Rahman, Muhammad & Binte shahid, Rokeya, 2012, A Growing Dilemma of Tourism diffusion and sustainability: wows and woes for Bangladesh Eco-tourism, UTMS Journal of Economics 3 (1): 57-69
- 13- Koc , Erdogan , Altinay Galip, ۲۰۰۷, An analysis of seasonality in monthly per person tourist spending in Turkish inbound tourism from a market segmentation perspective, tourism management , no ۲۲۷- ۲۳۷
- 14- Rogerson, Christian M, ۲۰۱۱, Urban Tourism and Regional Tourists: Shopping in Johannesburg, South Africa, Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie, Vol. ۱۰۲ No. ۳, pp. ۳۱۶-۳۳
- ۱۵- کازس، ژرژ. و (پوتیه فرانسواز) (۱۳۸۲). جهانگردی شهری. با ترجمه صلاح الدین محلاتی. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- 16- Russell, D & Stabile, J (۲۰۰۳), Ecotourism in practice: Trekking the Island Highlands of Makira Island. Solomon Island. In D. Harrison (Ed), Pacific Tourism. pp ۵۷-۳۸, New York: Cognizant Communication Corporation
- ۱۷- سازمان شهرداری ها و دهرداری های کشور، (۱۳۸۵)، ویژه نامه نخستین همای توسعه گردشگری روستایی و عشایری
- ۱۸- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا، ۱:۱۸، توسعه روستایی با تاکید بر جامعه روستایی ایران، نشرنی، تهران

- ۱۹- خاکسار، علی. (۱۳۸۲) "نقش برنامه ریزی در توسعه گردشگری پایدار." مجموعه مقالات بررسی و سیاست ها و برنامه توسعه جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۲۰- شیعه، الف، (۵۴۱۶)، لزوم تحول مدیریت شهری در ایران، مجله جغرافیا و توسعه، بهار و تابستان.
- 21- Hall, P. and Pfeiffer, U.(2000).” Urban Future” 21. E&FN Spoon.
- 22- Birkmann, J.: (2000) Nachhaltige Raumentwicklung im dreidimensionalen Nebel, in: UVP-Gesellschaft: UVP-Report 3/ (2000): UVP-Verlag, Hamm.
- ۲۳- جولیا شاریلی، ر، (۱۳۸۰)، گردشگری روستایی، ترجمه منشی زاده ونصیری، انتشارات سمت.
- 24- Pacione M, (2007): Sustainable urban development in the Uk : Rhetoric or reality, Geography, volume 92 (3).
- 25- Penny Wan, Yim King & Li, Xiangping, 2013, Sustainability of Tourism Development in Macao, China, International Journal of Tourism Research, 15, 52–65
- 26- Rogerson, K.A. , (2004): Downtown redevelopment strategies in the united States: AN end – of – the- century assessment , ۲۴۹-۲۵۷.
- ۲۷- کاظمی، م، (۱۳۸۸)، مدیریت گردشگری، انتشارات سمت، چاپ چهارم
- 28- Weaver, D. & M. Opperman, (200): Tourism Management, John Wiley and Sons Australia
- 29- Sharpley . R(2002) rural tourism and the challenge of tourism diversification. The case of Cyprus tourism management, PP . ۲۳۳
- 30- Holjevac, A. I., (2003), A Vision of Tourism and the Hotel Industry in the 21st Century, Hospitality Management, Vol. 22.
- ۳۱- موائی هشتجین، نادعلی و خوشنود . ۱۳۸۶، اکوتوریسم و توسعه در کنار عملکرد مسلط جزایر خارک و خارکو، مجموعه مقالات همایش منطقه ای جغرافیا، گردشگری و توسعه ی پایدار، تهران :انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر.
- ۳۲- تقوایی، مسعود و محمود اکبری. ۱۳۸۸، مقدمه ای بر برنامه ریزی و مدیریت گردشگری شهری، اصفهان: انتشارات پیام علوی.
- ۳۳- مطالعات جغرافیایی مناطق خشک سال اول، شماره چهارم، تابستان ۱۳۹۰. - صص ۵۲-۳۵ نقش مدیریت شهری در دستیابی به توسعه ی پایدار گردشگری شهری مطالعه موردی شهر کرمانشاه- مسعود تقوایی، دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان اعظم صفرابادی، دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان
- ۳۴- رحمان، و، (۱۳۸۶)، ارائه الگویی مناسب برای برنامه ریزی صنعت توریسم در روستاهای کرانه ساحلی شهرستان نور، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی صنعت توریسم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت. مفهوم توسعه پایدار گردشگری
- ۳۵- تحلیل عوامل مؤثر بر گسترش گردشگری با رویکرد توسعه پایدار شهر کلاردشت با استفاده از مدل SWOT امیرحسین خادمی ۱، میثم توکلی ۲، حسین فرهادی خواه ششمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری با تاکید بر مولفه های شهر اسلامی، ۲۱ و ۲۲ آبان ماه ۱۳۹۳- مشهد مقدس

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله